

Z P R O B L E M A T Y K I D I A Ł O G U C H R Z E Ś C I J A Ń S K O - M U Z U Ł M A Ń S K I E G O

ROCZNIKI TEOLOGICZNE

Tom XLI, zeszyt 7 – 1994

JAN S. GAJEK MIC

Lublin

WPROWADZENIE W PROBLEMATYKĘ DIALOGU CHRZEŚCIJAŃSKO-MUZUŁMAŃSKIEGO

Chrześcijaństwo i islam przez wiele wieków stanowiły bogate źródło wartości duchowych i postaw moralnych dla wielu narodów w różnych regionach świata. Dziś te dwie monoteistyczne religie o charakterze uniwersalistycznym stoją wobec pytań, które stawia im współczesny świat. Są to pytania o sens tradycyjnych wartości duchowych i moralnych, o ich przydatność we współczesnej rzeczywistości. Są to pytania o sens religii i o jej moc inspirującą dla człowieka i społeczeństwa. Pytania te pojawiły się w różnych regionach świata. Z nadejściem wolności religijnej i społecznej w krajach Azji Środkowej pojawiają się również z całą ostrością w tamtejszych społeczeństwach. Jest rzeczą niezbędną, by muzułmanie i chrześcijanie krajów Azji Środkowej mogli dać wspólną na nie odpowiedź. To zaś wymaga podjęcia dialogu między chrześcijanami i muzułmanami w tamtym regionie świata. Niestety zarówno dla chrześcijan, jak i dla muzułmanów krajów Azji Środkowej trwający od ponad dwudziestu lat w różnych regionach świata dialog chrześcijańsko-muzułmański jest zupełnie nie znany.

Ekumenizm w pierwszej kolejności dotyczy jedności poszczególnych wyznań chrześcijańskich. Jest to ekumenizm *sensu stricto*. Nie należy wszakże zapominać, że ostatecznym celem jedności wśród chrześcijan jest jedność rodziny ludzkiej. Stąd istnieje też swoisty ekumenizm *sensu largo*, który zainteresowany jest promocją zbliżenia z innymi religiami.

Miejsce szczególne między religiami światowymi zajmują trzy monoteistyczne religie „abrahamickie” – judaizm, chrześcijaństwo, islam. Dla stosunków chrześcijan i muzułmanów bardzo ważne znaczenie ma Deklaracja Soboru Watykańskiego II o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate*, która stanowi *magna charta* dialogu między chrześcijanami i muzułmanami. (O dialogu chrześcijańsko-muzułmańskim mówi numer 3 Deklaracji).

W latach sześćdziesiątych bieżącego stulecia odnotowano pierwsze, najczęściej nieformalne kontakty chrześcijańsko-muzułmańskie na drodze do zainicjowania dialogu. W latach siedemdziesiątych rozpoczął się proces bardziej intensywnych spotkań chrześ-

cijan i muzułmanów. Były to spotkania na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, a następnie międzynarodowym.

W roku 1969 (2-3 marca) w Genewie-Cartigny w Szwajcarii odbyło się spotkanie zorganizowane przez Komisję „Faith and Order” Światowej Rady Kościołów, w której wzięło udział kilkudziesięciu uczestników reprezentujących chrześcijan i muzułmanów.

W roku 1970 (16-20 grudnia) delegacja Najwyższej Egipskiej Rady do Spraw Islamu została przyjęta w różnych dykasteriach watykańskich i uczelniach papieskich w Rzymie. Kolejne spotkanie odbyło się w roku 1972 (12-18 lipca) w Broumana w Libanie z inicjatywy genewskiej Podkomisji „Dialogue, Faith, Ideologies”

Rok 1974 przyniósł spotkania w Akrze w Ghanie (17-21 lipca), w Kordobie w Hiszpanii (10-15 września) i w Tunisie-Kairuan w Tunezji (11-17 listopada). Następnie należy odnotować spotkania: Hong Kong – 4-10 stycznia 1975 roku, Trypolis (Libia) – 1-6 lutego 1976 roku i Genewa-Chambésy (Szwajcaria) – 26-30 czerwca 1976 roku.

Kolejne doniosłe etapy dialogu chrześcijańsko-muzułmańskiego to sympozja: Kordoba (Hiszpania) – 21-27 marca 1977 roku, Bejrut (Liban) – 14-18 listopada 1977 roku, Kair (Egipt) – 12-13 kwietnia 1978 roku, Genewa-Chambésy (Szwajcaria) – 12-14 marca 1979 roku, Tunis-Kartagina (Tunezja) – 30 kwietnia – 4 maja 1979 roku. Spotkania te stanowiły pierwsze kroki na drodze wspólnych wysiłków, by przezwyciężyć wieki wzajemnej nieufności i podejrzeń między wyznawcami obu religii.

W latach osiemdziesiątych dialog chrześcijańsko-muzułmański był kontynuowany w ramach seminariów i sympozjów międzynarodowych. Oto ich krótki kalendarz: Bejrut (Liban) – 3-6 listopada 1980 roku, Colombo (Sri Lanka) – 30 marca – 1 kwietnia 1982 roku, Tunis-Kartagina (Tunezja) – 24-29 maja 1982 roku, Rzym – 6-7 maja 1985 roku, Porto-Novo (Benin) – 3-7 marca 1986 roku, Tunis (hotel „El Mesztel”) – 21-26 kwietnia 1986 roku.

Ważnym osiągnięciem było utworzenie Islamsko-Chrześcijańskiej Grupy Badań (GRIC – *Le Groupe de Recherches Islamo-Chrétien*), w której skład wchodzi uczeni chrześcijańscy i muzułmańscy z Europy i Afryki Północnej. Grupa pracuje nad kwestiami teologicznymi, które łączą i które dzielą wyznawców obu religii.

Od roku 1984 do dziś, w wyniku wspólnej inicjatywy Fundacji „Al al-Bait” z Ammanu (Jordania) i ośrodka „St-George’s House” z Windsor Castle (Anglia), odbyło się szereg spotkań pod hasłem „Consultation on Christian-Muslim Relations” Jest to klub zrzeszający kilkudziesięciu chrześcijan i muzułmanów (biskupów, profesorów, teologów), którzy omawiają konkretne tematy stanowiące przedmiot obustronnego zainteresowania.

Osobnego omówienia wymagałoby zaangażowanie w dialog chrześcijańsko-muzułmański papieża Jana Pawła II. Podczas swych podróży do Azji, Afryki, na Bliski Wschód i do obu Ameryk Jan Paweł II ponad 30 razy spotkał się oficjalnie z muzułmanami. Szczególne znaczenie miały dwa wydarzenia: spotkanie z młodzieżą muzułmańską w Maroku (w roku 1985) i Dzień Pokoju obchodzony w Asyżu w 1986 roku.

Dialog chrześcijańsko-muzułmański w różnych regionach świata przyniósł w minionych 25 latach interesujące, pozytywne owoce. Zarówno chrześcijanie, jak i muzułmanie w Azji Środkowej nie powinni być pozbawieni informacji o tym. Poniższy artykuł podejmuje próbę przekazania najważniejszych informacji o założeniach teoretycznych oraz o przebiegu dialogu chrześcijańsko-muzułmańskiego w różnych regionach świata jako o faktorze stanowiącym wyzwanie dla społeczeństw krajów Azji Środkowej.